

3. Бочі А. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання / А. Бочі, В. Поворозник // Міжнародний центр перспективних досліджень. – К. – 7 с.
4. Власова О.Є. Податкова безпека в системі заходів забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / О.Є. Власова // Комунальне господарство міст : наук.-техн. збірник. – 2012. – № 108. – С. 401–407.
5. Путилин Д. Опасные налоговые схемы / Д. Путилин ; 2-е изд., испр. и доп. – М. : Альпина Паблишерз, 2009. – С. 114–118.
6. Кеменяш І.Г. Управління податковою безпекою суб'єктів підприємництва в Україні : автореф. дис. ... к. е. н. : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / І.Г. Кеменяш ; Львівська державна фінансова академія. – Львів, 2011. – С. 10–12.

Семенов А. Ю.

Украинская академия банковского дела Национального банка Украины

ВЛИЯНИЕ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКИ НА НАЛОГОВУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ СТРАНЫ: МАКРО- И МИКРОЭКОНОМИЧЕСКИЙ УРОВЕНЬ

Резюме

На основе анализа научной литературы исследовано влияние теневой экономики на налоговую безопасность страны. Определены сущность и причины существования теневой экономики в странах мира и, в частности, в Украине. Предложена структура факторов появления теневой экономики, охватывающих макро- и микроэкономический уровень. Представлены схемы и механизмы минимизации налоговых обязательств в пределах налоговых стратегий субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: налоговая безопасность, теневая экономика, детенизация, налоговая стратегия субъекта хозяйствования.

Semenog A. Y.

Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine

INFLUENCE OF SHADOW ECONOMY ON THE COUNTRY'S FISCAL SECURITY: MACRO- AND MICROECONOMIC LEVEL

Summary

On the basis of analysis of scientific literature the influence of the shadow economy on country's fiscal security is researched. It is mentioned the essence and reasons for the existence of the shadow economy in the world and in particular in Ukraine. It is presented the structure of the factors of shadow economy appearance, encompassing macro and micro level. The scheme and mechanisms of tax liabilities' minimizing within the tax strategies of entities is presented.

Keywords: fiscal security, shadow economy, legalization, taxation strategy of the entity.

УДК 330.341.4:338.45

Сороківська О. А.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СПРИЯТЛИВІ ФАКТОРИ І РИЗИКИ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Здійснено комплексне дослідження економічних показників діяльності промисловості України. Розраховано аналітичні показники результатів виробництва та реалізації продукції підприємств переробної галузі. Визначено основні тенденції майбутнього розвитку промисловості в умовах військових дій, виокремлено позитивні фактори впливу та загрози. Досліджено особливості зовнішньоекономічного розвитку України та його вплив на діяльність вітчизняних промислових підприємств.

Ключові слова: гібридна війна, промисловий розвиток, моніторинг, переробна галузь, економічні показники, основні тенденції, фактори впливу, можливості, загрози.

Постановка проблеми. Сьогодні промислові підприємства України перебувають у складному економічному становищі, оскільки країна втягнута у гібридну війну. Військові дії накладають відбиток на ресурсне забезпечення та рівень рентабельності господарюючих суб'єктів, тому вважаємо за доцільне провести комплексне дослідження економічних показників діяльності підприємств переробної галузі з метою виявлення основних тенденцій, факторів впливу, можливостей та загроз їх розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У даній сфері опубліковано багато наукових праць вітчизняних (В. Беседін, С. Єрохін, О. Чмир, О. Михайленко та С. Захарін, Б. Щукін [1–4]), зарубіжних

учених (А. Бессонов, С. Глазьев, С. Ермолаев та Г. Капканціков, О. Красільников, П. Усатий [5–9]) і матеріалів міжнародних організацій, зокрема, Організації об'єднаних націй з промислового розвитку [10–11] та ін. Як правило, у такого роду аналізі застосовуються дані з міжгалузевого балансу.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні невирішеними залишаються питання здійснення постійного моніторингу та своєчасного розрахунку аналітичних показників розвитку переробної галузі України в умовах воєнних дій.

Метою статті є здійснення комплексного дослідження економічних показників діяльності підприємств переробної галузі з метою виявлення осно-

вних тенденцій, факторів впливу, можливостей та загроз їх розвитку в умовах гібридної війни.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні переробна галузь промисловості України у значній мірі визначає можливість розвитку економічного потенціалу нашої держави, її місце у гео економічному європейському просторі, рівень конкурентоспроможності національного товаровиробника.

В Україні в 2014 р. у структурі валової доданої вартості частка промисловості складала 38,3%, що на 3,4 в. п. вище, ніж у 2013 р. При цьому частка промисловості у загальному обсязі випуску продукції становила 49,2% (47,1% у 2013 р.). А для переробної промисловості ці показники становили 25,2% і 36,7% відповідно.

Промисловий розвиток є фундаментом для становлення інших секторів економіки країни. При цьому ключовими складовими промисловості, що визначатимуть конкурентоспроможність всієї економічної системи країни, стають високотехнологічні виробництва, галузі, які значною мірою визначатимуть розвиток наукоємних та інформаційно-містких видів діяльності, закладають підвалини для формування економіки знань, сприяють зростанню частки високооплачуваної, висококваліфікованої праці. Темпи розвитку промислового сектора значною мірою детермінують якість та спрямованість економічного зростання країни.

Результати аналізу індексів промислової продукції в Україні у 2011–2015 рр. (табл. 1) засвідчили значне скорочення обсягів виробництва промислової продукції в Україні.

Таблиця 1
Індекси промислової продукції в Україні
у 2011–2015 рр.¹

Період (місяць)	Місяць (період) до відповідного місяця (періоду) попереднього року, %				
	2015	2014	2013	2012	2011
Січень	78,7	95,8	96,6	102,4	109,5
Лютий	77,5	97	94,3	103	110,4
Березень	78,9	94,2	95,3	100,2	108,8
Квітень	78,3	94,8	98	101,2	105,6
Травень	76,2	98,6	91,1	102,9	108,9
Червень	75,0 ²	95,6	94,6	99,8	107,9
Липень	76,4	88,6	95,8	101,4	109,2
Серпень	75,8	80	95,6	97,4	110,5
Вересень	73,8	84,5	95,3	95,9	108,3
Жовтень	72,7	84,4	95,6	97,1	107,7
Листопад	74,0	84,4	96,3	97,5	106,4
Грудень	73,4	82,9	100	94,3	103,6

Негативну роль у процесі скорочення обсягів промислового виробництва відігравали такі чинники:

- скорочення обсягів та зниження інтенсивності інвестиційних процесів – за підсумками 2014 р. динаміка інвестицій в основний капітал в промисловості була в 1,3 рази нижчою, ніж у 2013 р.;

- значне зниження обсягів залучення іноземного капіталу в промисловість України, обсяги якого у 2014 р. скоротились на 12,2%, в т. ч. в переробній промисловості – 18,1%;

- зменшення обсягів реалізації програм модернізації технологічних потужностей в металургії,

хімічній промисловості, нафтопереробці, оскільки впродовж останнього року значний акцент було зроблено на розвиток військової сфери;

- зниження кредитної підтримки розвитку промисловості – обсяг кредитів, наданих підприємствам переробної промисловості, за 2014 р., зменшився на 66%, в добувній – на 12%, у виробництві електроенергії, газу та води – на 15%. Водночас відбулося погіршення цільової структури наданих кредитних ресурсів – частка кредитів, які спрямовувалися суб'єктами господарювання на інвестиційні цілі, в 2014 р. знизилась на 1,7 в. п. (до 6,9%);

- скорочення моделей кредитування придбання непродовольчих товарів довгострокового використання, про що свідчить різке зниження обсягів наданих кредитів населенню на 13,5 %;

- зменшення обсягів попиту на інвестиційні товари (виробниче обладнання) з боку вітчизняних виробників внаслідок скорочення інвестиційної діяльності, зростання рівня невизначеності розвитку економічного та політичного середовищ, а також проведення воєнних дій на території країни;

- продовження негативної динаміки розвитку будівництва і транспорту, що спричинило зниження попиту на продукцію машинобудування, металургійної, деревообробної промисловості, виробництво будівельних матеріалів і скловиробів;

- стабільне зниження доходів населення, які у 2013–2014 рр. щорічно зменшувались на 28,1% та 18,2% відповідно, що спричиняло стабільне зниження попиту на товари споживчої групи;

- обмеженість сировинного забезпечення вітчизняної промисловості, зокрема – внаслідок низького врожаю, що загальмувало розвиток харчової галузі, техногенних катастроф у вугільній промисловості, що обумовило падіння виробництва в видобуванні паливно-енергетичних корисних копалин тощо;

- зростання витрат підприємств внаслідок зростання вартості газу, збільшення транспортних витрат внаслідок підвищення тарифів на транспортні перевезення, зростання вартості як власних, так і імпортованих сировинних ресурсів, подальшого підвищення рівня заробітної плати найманих працівників;

- як наслідок вищенаведеного, високі темпи зростання оптових цін, які склали в машинобудуванні – 10,3%, хімічній та нафтохімічній промисловості – 15,4%, виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води – 50,9%, металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів – 32,2%, виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 34,5%, виробництві іншої неметалевої мінеральної продукції – 34,7%;

- залучення населення України до військових дій спричинило виникнення дефіциту кваліфікованих робітників у ряді галузей переробної промисловості, що є стримуючим чинником розвитку галузей вищих переділів.

Підсумком впливу зазначеного комплексу чинників стало започаткування процесів негативних зрушень в промисловості України.

Результати проведеного аналізу діяльності підприємств переробної та добувної галузей України засвідчили тенденцію (рис. 1) до зростання індексів обороту (реалізації) продукції добувної та переробної промисловості України за квітень 2015 р. у порівнянні із квітнем 2014 р.

¹ Систематизовано автором за даними [12]. Дані обліковано без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополь за IV квартал 2014 р. та 2015 р. також без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

² На період з червня по грудень 2015 р. визначено прогнозовані дані (прогноз було здійснено на основі використання методу екстраполяції та побудови лінії тренду показників за січень-травень 2015 р.).

Порівнюючи значення індексу обороту (реалізації) продукції добувної та переробної промисловості у березні та квітні 2015 р., можемо зазначити збільшення обсягів таких видів діяльності, як добування кам'яного та бурого вугілля, добування інших корисних копалин та розроблення кар'єрів, виробництво харчових продуктів і напоїв та тютюнових виробів, поліграфічної діяльності, виробництво коксу та коксопродуктів, виготовлення автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів.

Рис. 1. Графічне представлення співвідношення індексів обороту (реалізації) продукції добувної та переробної промисловості за видами діяльності за квітень 2015 р.³

Поряд з цим значного скорочення зазнали добування металевих руд, текстильне виробництво, виго-

товлення одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, виробництво з деревини, виготовлення паперу та поліграфічна діяльність, а також оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння, виробництво паперу та паперових виробів, виготовлення продуктів нафто-перероблення, виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, виготовлення гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції, виробництво продукції машинобудування, а також комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, виробництво електричного устаткування.

Результати аналізу засвідчили також зростання індексів обороту (реалізації) продукції за квітень 2015 р. у порівнянні із березнем 2015 р. для добувної промисловості, проте скорочення досліджуваного показника для переробної промисловості.

У загальному обсязі нових замовлень на виробництво продукції за окремими видами діяльності переробної промисловості за січень-грудень 2014 р. (табл. 2) основну питому вагу займали такі види продукції, як виробництво паперу та паперових виробів (3,87%), виготовлення хімічних речовин та хімічної продукції (11,28%), металургійне виробництво (51,21%), виготовлення металевих виробів (4,48%) та електричного устаткування (4,25%), а також інших транспортних засобів.

Таким чином, можемо зазначити, що основним «локомотивом» розвитку промисловості України є металургійне виробництво (рис. 2). Тому, з нашої точки зору, подальші перспективи зростання промисловості України визначатимуться її спроможністю подолати економічні та політичні перешкоди, своєчасно та адекватно реагувати на зміну конку-

Таблиця 2

Обсяг нових замовлень на виробництво продукції за окремими видами діяльності переробної промисловості за січень-грудень 2014 р.⁴

Вид виробництва	Обсяг нових замовлень на виробництво промислової продукції	у % до структури	З нього обсяг іноземних замовлень		
			млн. грн.	у % до обсягу нових замовлень за видом діяльності	у % до структури
Текстильне виробництво	2946,8	0,82	973,2	33	0,55
Виробництво одягу	2896,5	0,81	1865,6	64,4	1,06
Виробництво паперу та паперових виробів	13884,4	3,87	5158,9	37,2	2,94
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	5749,7	1,60	384,1	6,7	0,22
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	40501,9	11,28	12617,2	31,2	7,18
Виробництво основних фармацевтичних продуктів	11633,1	3,24	1664,5	14,3	0,95
Металургійне виробництво	183890,6	51,21	101704,6	55,3	57,88
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	16094	4,48	5015,8	31,2	2,85
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	5619,5	1,56	3383,6	60,2	1,93
Виробництво електричного устаткування	15244,4	4,25	6010,8	39,4	3,42
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	24590,4	6,85	12494,9	50,8	7,11
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	10223,7	2,85	5448,2	53,3	3,10
Виробництво інших транспортних засобів	25811,7	7,19	18994,6	73,6	10,81
Всього	359086,7	100	175716	-	100

³ Систематизовано автором за даними [12]. Дані обліковано без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополь за IV квартал 2014 р. та 2015 р. також без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

⁴ Систематизовано автором за даними [12]. Дані обліковано без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополь за IV квартал 2014 р. та 2015 р. також без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

рентної ситуації як на світовому, так і на внутрішньому ринках.

Серед основних ризиків для динаміки промисловості України на найближчу перспективу найбільший вплив, на нашу думку, матимуть наступні:

- зміни світової економічної динаміки, що можуть спричинити непрогнозовані зміни попиту на продукцію вітчизняних експортерів;

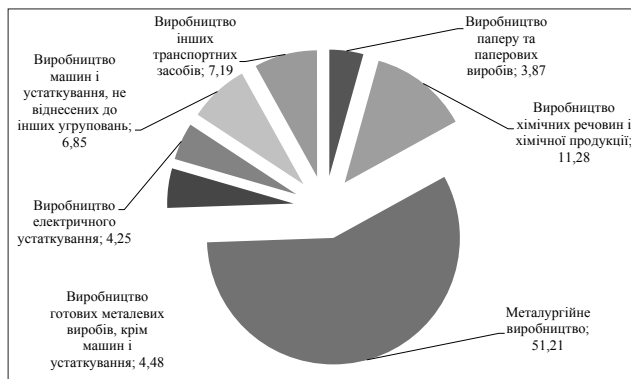

Рис. 2. Питова вага обсягів нових замовлень на виробництво продукції за окремими видами діяльності переробної промисловості за січень-грудень 2014 р.

- висхідна динаміка інфляційних процесів у більшості країн – основних торговельних партнерів, що спричиняє зростання ціни імпортованих товарів для вітчизняних підприємств, стримування нарощування зовнішнього попиту;

- загострення конкуренції з боку країн, що розвиваються, та країн – членів СНД (насамперед РФ) на ринках основних груп експорту України, зокрема, машинобудування, що актуалізує для вітчизняної промисловості потребу в суттєвому оновленні модельного ряду та підвищенні якості готової продукції;

- виклики, пов'язані з вступом України до СОТ і відповідним посиленням конкуренції на внутрішньому ринку, нарощуванням імпорту окремих груп

товарів, що можуть спричинити скорочення виробництва в таких галузях, як харчова, легка промисловість, окремих підгалузях машинобудування;

- подальше зростання вартості імпортованого газу, що, ймовірно, в умовах стабілізації цінової ситуації на ринках металів і хімічної продукції обумовить скорочення рентабельності в цих галузях;

- високий інфляційний тиск, що обумовлює, з одного боку, обмеження для зростання платоспроможного споживчого попиту, а з іншого – зростання вартості сировини для промислових підприємств, подорожчання вартості залучених фінансових ресурсів, обмеженість інвестиційних ресурсів;

- збереження високого рівня зношеності виробничих фондів;

- домінвання у багатьох галузях промисловості (насамперед сировинних) тенденції до підвищення ступеня використання існуючих виробничих потужностей із застосуванням застарілих технологій;

- високий рівень енергоємності більшості галузей промисловості;

- низька ефективність механізму підтримки експорту промислової продукції;

- обмеження, пов'язані з нерозвиненістю виробничої та логістичної інфраструктури;

- нерозвиненість механізмів підтримки інновацій і технологічного розвитку;

- недостатній рівень захисту прав власності в Україні.

Висновки і пропозиції. Таким чином, стимулювання зростання вітчизняної промисловості має передбачати не тільки збереження макроекономічної стабільності й поліпшення інвестиційного клімату, але й реалізацію політики підвищення конкурентоспроможності в окремих секторах економіки. Така політика має базуватись на використанні макроекономічних чинників впливу, проте її реалізація має передувати також дотриманням засад інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямку може бути вивчення основних ризиків та проблемних моментів розвитку переробної галузі України в умовах гібридної війни.

Список літератури:

1. Беседін В.Ф. Моделирование структурных зрушень в економіці держави : [монографія] / В.Ф. Беседін, А.В. Циганюк // Тенденції і пропорції розвитку економіки України ; за ред. д. е. н., проф. В.Ф. Беседіна. – К. : НДЕІ, 2005. – 458 с.
2. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) : [монографія] / С.А. Єрохін. – К. : Світ знань, 2002. – 528 с.
3. Чмир О.С. Комплексне оцінювання структурних зрушень в економіці / [О.С. Чмир, С.В. Захарін, О.Ф. Михайленко] // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 9. – С. 3–7.
4. Прогнозування та моделювання структурних зрушень на середньострокову перспективу на основі міжгалузевої динамічної моделі : Звіт про НДР (закл.) 07-10 ; Науково-дослідний економічний інститут ; керівн. Б.М. Щукін, викон. С.П. Івахненко та ін. – К., 2010. – 259 с.
5. Бессонов В.А. Трансформационный спад и структурные изменения в российском промышленном производстве / В.А. Бессонов. – М. : Институт экономики переходного периода, 2001.
6. Глазьев С.Ю. Развитие российской экономики в условиях глобальных технологических сдвигов / С.Ю. Глазьев. – М. : Национальный институт развития, 2007. – 134 с.
7. Ермолаев С.А. Структурная политика государства в механизме экономического роста / С.А. Ермолаев, С.Г. Капканщиков. – Ульяновск : УлГТУ, 2005. – 72 с.
8. Красильников О.Ю. Структурные сдвиги в экономике : [монографія] / О.Ю. Красильников. – Саратов : Изд-во СГУ, 2001. – 164 с.
9. Усатый П.С. Структурные сдвиги в региональной экономике : [монографія] / П.С. Усатый, О.С. Белокрылова ; под ред. д. э. н. Ю.С. Колесникова. – РнД. : Изд-во РГУ, 2003. – 184 с.
10. Breaking In and Moving Up: New Industrial Challenges for the Bottom Billion and Middle-Income Countries / Industrial Development Report, UNIDO, 2009, 146 p.
11. Isaksson A. Structural Change and Productivity Growth: A Review with Implications for Developing Countries / A. Isaksson // Working paper 08/2009, UNIDO Vienna, 2010, – 30 p.
12. Статистичне дослідження розвитку промисловості України за період 2011–2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Сорокивская Е. А.

Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя

БЛАГОПРИЯТНЫЕ ФАКТОРЫ И РИСКИ РАЗВИТИЯ ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ГИБРИДНОЙ ВОЙНЫ

Резюме

Осуществлено комплексное исследование экономических показателей деятельности промышленности Украины. Рассчитаны аналитические показатели результатов производства и реализации продукции предприятий перерабатывающей отрасли. Определены основные тенденции будущего развития промышленности в условиях военных действий, выделены положительные факторы влияния и угрозы. Исследованы особенности внешнеэкономического развития Украины и его влияние на деятельность отечественных промышленных предприятий.

Ключевые слова: гибридная война, промышленное развитие, мониторинг, перерабатывающая отрасль, экономические показатели, основные тенденции, факторы влияния, возможности, угрозы.

Sorokivska O. A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FAVORABLE FACTORS AND RISKS DEVELOPMENT OF PROCESSING INDUSTRIES IN UKRAINE IN CONDITIONS OF THE HYBRID WAR

Summary

This article provides a comprehensive study of economic indicators of the industry of Ukraine. The results of analytical indicators of production and sales of processing industry were calculated. The main trend of the future development of the industry in terms of military action, singled out the positive factors of influence and threats were investigated. The features of the external economic development of Ukraine and its impact on the activities of domestic enterprises were analyzed.

Keywords: hybrid war industrial development, monitoring, processing industry, economic indicators, trends, influence, opportunities, threats.

УДК 656.6.611:38.47(477)

Фрасинюк Т. І.

Одеська національна морська академія

УМОВИ СТАЛОГО ПОЗИЦІЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПІДСИСТЕМ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

Досліджено теоретичні питання умов сталого позиціонування національних підсистем морського транспорту. Автор загалом розкриває складні проблеми функціонування національних підсистем морського транспорту в глобальній морській транспортній індустрії. Внаслідок цього сформульована система принципів реакції на стандарти міжнародної морської організації в стратегії позиціонування України в глобальному ринку морської торгівлі.

Ключові слова: стале позиціонування, національні підсистеми морського транспорту, нормалізований розвиток, адміністрування.

Постановка проблеми. Посилення ролі посткризової структуризації національних економік для нормалізації економічного зростання зумовлює підвищення значимості судноплавства та оптимізації його ресурсного стану. Ускладнення умов надійної функціональної діяльності національних підсистем морського транспорту формує вимоги до менеджменту за принципами зовнішнього адміністрування. Це особливо позначається на виборі стратегії і задач ефективного позиціонування України на глобальному ринку морської торгівлі. Найважливішим стає розробка чіткої транспортної політики, відповідно до якої вирішуються як загальносистемні завдання, так і створюються умови ефективного судноплавства.

Центральною умовою повномасштабного позиціонування національних підсистем морського транспорту є конкурентоспроможність за техніко-економічними характеристиками та організації їх роботи, тому посилюється роль управління економічністю в діючих умовах глобального адміністрування в системі торгівельного судноплавства зі зниженням ролі протекційних технологій.

Актуальність теми представлено дослідження обумовлюється існуючими проблемами у сфері морського транспорту, які пов'язані із сукупністю ризиків на ринку морської торгівлі. Крім того, слід зазначити, що Україна наражає себе на ризик втратити економічну безпеку в результаті бездіяльності щодо власного торгівельного флоту, тому проблема активності інституціональних важелів у розвитку морегосподарського комплексу України залишається актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. При дослідженні механізму розвитку морського потенціалу України слід орієнтуватися по основним задачам і обмеженням: досягнення транспортної незалежності зовнішньої торгівлі, забезпечення нормалізованої ефективності роботи флоту і відповідність міжнародним стандартам і правилам. Використання принципу збалансованої системи показників забезпечує вибір різностороннього інструментарію управління параметрами національного торгівельного флоту. Проблеми ефективного розвитку національних підсистем морського транспорту приділя-